

Вісник музею «ДРОГОБИЧЧИНА»

Записки, присвячені
дослідженням природи,
історії та культури
Дрогобиччини

2021

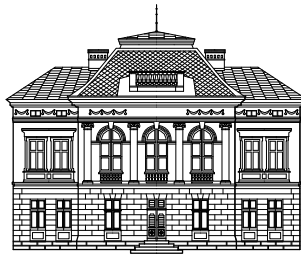
Число 2

Міністерство культури України
Музей «Дрогобиччина»

ВІСНИК МУЗЕЮ «ДРОГОБИЧЧИНА»

Записки, присвячені дослідженням природи, історії
та культури Дрогобиччини

Заснований у 2018 році

Число 2

ДРОГОБИЧ ♦ 2021

Рік II–IV

УДК 069:002

Головний редактор:

Алла Гладун, директорка музею «Дрогобиччина»

Редакційна колегія:

Зоряна Кордуба, Володимир Пограничний (упорядник),

Ірина Сенюра, Леся Косаняк

Друкується за постановою Вченої ради

Музею «Дрогобиччина»,

протокол № 12 від 14 грудня 2021 року

Вісник музею «Дрогобиччина» : Записки, присвячені дослідженням природи, історії та культури Дрогобиччини. – Число 2. – Дрогобич, 2021. – 476 с. : іл.

Том містить результати досліджень працівників Музею «Дрогобиччина», а також науковців та краєзнавців Дрогобиччини у різних галузях краєзнавства Дрогобиччини протягом 2018–2020 років. У науковий обіг вводяться матеріали музейної фондової збірки Музею. Окремий розділ становить хроніка поточних подій Музею «Дрогобиччина».

Видання для всіх зацікавлених старожитністю та сучасністю України, а також музейною справою в Україні.

УДК 069:002

© Автори, 2021
© Музей «Дрогобиччина», 2021
© Видавництво «Коло»,
оформлення, 2021

Присвячується

*100-річчю Західно-Української Народної
Республіки*

та

*30-ї річниці початку відродження
державної незалежності України*

Зміст

<i>Від головного редактора</i>	9
РОЗДІЛ I. ДОСЛІДЖЕННЯ	11
<i>Олег Баган. Як починалося галицьке національне відродження?</i>	13
<i>Тарас Гринчишин. Земноводні та плазуни Дрогобиччини</i>	26
<i>Надія Кікта. Творчість Модеста Сосенка — яскрава сторінка у розвитку галицько-українського мистецтва (частина тексту екскурсії по місту Дрогобичу, веденої в 1995–2011 роках)</i>	46
<i>Зоряна Кордуба. Дрогобич періоду Західно-Української Народної Республіки через призму музейних пам'яток</i>	58
<i>Леся Косаняк. Ікона Яна Квятковського «Святий Онуфрій» 1746 року в колекції музею «Дрогобиччина»</i>	85
<i>Леся Косаняк, Оксана Стап'як. Запрестольний вітгар отця Василя Глібкевича «Христос — Виноградна Лоза» 1753 року</i>	89
<i>Юлія Лаврись. Ікона «Христос — Добрий Пастир» із предельного ряду іконостасу каплиці Введення Пресвятої Богородиці церкви Св. Юра у Дрогобичі</i>	100
<i>Богдан Лазорак. Із чужим гаслом «PRO PATRIA» 1916 року чи «З Франкового духа печаттю...»? Аргументи про те, як на Йордан 1919 року освячувалася українізація Дрогобича і прощалися з імперією Габсбургів</i>	108
<i>Леся Летнянчин. Трагування сюжету «Древо Єсея» у стінописі церкви Св. Юра у Дрогобичі</i>	151

<i>Володимир Пограничний.</i> Дзвін-сигнатурка 1773 року — донаторський дар о. Григорія Губицького для дрогобицької церкви Воздвиження Чесного Хреста — в контексті розвитку обряду церковного дзвоніння та архітектоніки українського дерев'яного храму	158
I. Генеза архітектонічної злуки дзвіниці з будинком церкви у Бойківщині.....	159
II. Декотрі особливості розвитку обряду церковного дзвоніння під час літургії	175
<i>Володимир Пограничний, Оксана Соловка.</i> Становлення і розвиток пам'яткоохоронної справи у Дрогобичі.....	186
<i>Олесь Пограничний.</i> Про початки Студентського Братства у Дрогобичі (1988–1991 роки).....	257
<i>Марія Русин.</i> Римські монети у колекції фондів музею «Дрогобиччина»	280
<i>Ірина Сенюра.</i> З історії «Української Захоронки» у Дрогобичі (досліджуючи касові книги товариства)	295
<i>Григорій Сивохоп.</i> Слюсарна справа у дорадянському Дрогобичі	313
<i>Олег Стецюк.</i> «Вілла Б'янки»: (не)відомі штрихи до історії споруди	327
<i>Леонід Тимошенко, Марта Тимошенко.</i> Стародрукований панегірик дрогобичанина Захарії Пекажевича, присвячений Миколаю Даниловичу (1614 р.).....	340
<i>Леонід Тимошенко.</i> Поминальна ікона дрогобицьких міщан із церкви Воздвиження Чесного Хреста (1754 р.).....	351
РОЗДІЛ II. МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ.....	361
<i>Ірина Сенюра.</i> Реформи Габсбургів у Галичині (на прикладі архівних матеріалів зі збірки музею «Дрогобиччина»).....	363
<i>Оксана Соловка.</i> Із фондової групи «Архів» Музею «Дрогобиччина»	376
<i>Володимир Пограничний.</i> Державні структури ЗУНР у Дрогобичі: листопад 1918 – травень 1919 року (за матеріалами виставки «ЗУНР: Дрогобиччина на тлі епохи», присвяченої 100-річчю Західно-Української Народної Республіки)	404
РОЗДІЛ III. ЛІТОПИС МУЗЕЮ.....	411
<i>Алла Гладун.</i> Музей «Дрогобиччина» у 2018 році.....	413
<i>Алла Гладун.</i> Музей «Дрогобиччина» у 2019 році.....	417
<i>Алла Гладун.</i> Музей «Дрогобиччина» у 2020 році.....	421

ХРОНІКА ПОДІЙ	427
<i>Любов Васильків. «СИМЕТРИЯ»</i> Дзвенислави Загайської	427
<i>Алла Гладун. Шевченкіана в музеї «Дрогобиччина»</i>	428
<i>Алла Гладун. Лекція «Творчість Мауріція Готліба у контексті єврейської культури Галичини XIX ст.»</i>	429
<i>Алла Гладун. Презентація журналу «Наша спадщина» з матеріалами про пам'ятки і пам'яткоохоронну роботу в Дрогобичі та на Дрогобиччині</i>	430
<i>Любов Васильків. Святкова Академія і виставка «Вишиване диво» з нагоди 85-річчя від дня народження світлої пам'яті Мирослави Кот</i>	431
<i>Алла Гладун. «Нова реальність» від Мар'яна Олексяка</i>	432
<i>Надія Кікта. Музейна «Франкіана»</i>	433
<i>Алла Гладун. Виставка Василя Пилип'юка «Україно, ти для мене диво!»</i>	435
<i>Надія Кікта. Триумф дрогобицького майстра графіки</i>	436
<i>Алла Гладун. Виставка «Розстріляне мистецтво» з фондів Львівської національної галереї мистецтв ім. Бориса Возницького</i>	437
<i>Надія Васильків. Осінні інтерактивні екскурсії у відділі природи</i>	439
<i>Марія Головкевич. «Сурми звитяги»</i>	439
<i>Алла Гладун. Святий Миколай у музеї «Дрогобиччина»</i>	440
<i>Оксана Соловка. Урочисті заходи до 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки</i>	440
<i>Тетяна Думан, Марія Головкевич. 5-та річниця трагічних подій на Майдані Незалежності в Києві під час Революції Гідності</i>	444
<i>Алла Гладун. «Незламні» — виставковий проект Антона Наумлюка на підтримку кримських політ'язнів</i>	448
<i>Алла Гладун. Стінопис Бруно Шульца з Дрогобича</i>	449
<i>Алла Гладун. Наукове товариство ім. Шевченка в музеї «Дрогобиччина»</i>	451
<i>Леся Летнянчин. Презентація книги «Церква Св. Юра в Дрогобичі: Архітектура. Малярство. Реставрація»</i>	452
<i>Оксана Соловка. Презентація «Вісника музею “Дрогобиччина”» та виставка «Нове життя музейних раритетів» — у рамках відзначення професійного свята, Міжнародного дня музеїв</i>	453
<i>Алла Гладун. Реставрація іконостасу церкви Св. Юра</i>	456
<i>Марія Головкевич. «З вірою і правдою в Україну»: Анна Рудник — до 77-ої річниці УПА</i>	458

<i>Алла Гладун.</i> Архиерейська Служба Божа з нагоди професійного свята працівників культури	460
<i>Тетяна Думан.</i> «INTRO» Андрія Копчака	460
<i>Зоряна Кордуба.</i> Наукова конференція «Український визвольний рух I-ї пол. XX ст.: краєзнавчі контексти» та виставка «Український визвольний рух на Дрогобиччині міжвоєнної доби: ідеї, люди, події»	462
<i>Алла Гладун.</i> Музей «Дрогобиччина» став площадкою для знімання кінофільмів ..	465
<i>Оксана Соловка.</i> Артефакти родини Максимовичів у Музеї «Дрогобиччина»	466
<i>Леся Летнянчин.</i> Церква Святого Юра — переможниця престижного Міжнародного конкурсу «Кришталева Цегла»	467
<i>Марія Русин.</i> Поповнення фондів музею «Дрогобиччина» новими археологічними знахідками дрогобицьких та львівських істориків	468
<i>Леся Косаняк.</i> Музичні імпрези у Галереї сакрального мистецтва музею «Дрогобиччина»	469
<i>Алла Гладун.</i> Мистецько-документальна виставка «Молитва до митрополита. Софія»	472
<i>Леся Хомич.</i> «Книга ідолопоклоніння» Бруно Шульца у мистецькій інтерпретації Микити Кадана «Скалічений міф»	473

Розділ II

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

Володимир Пограничний
завідувач відділу природи
музею «Дрогобиччина»

**Державні структури ЗУНР у Дрогобичі:
листопад 1918 – травень 1919 року
(за матеріалами виставки «ЗУНР:
Дрогобиччина на тлі епохи», присвяченої 100-річчю
Західно-Української Народної Республіки)**

На виставці «ЗУНР: Дрогобиччина на тлі епохи», що діяла в музеї «Дрогобиччина» від листопада 2018 року, експонувалась книга реєстрацій вхідної і вихідної кореспонденції, котру вели оо. Василяни протягом 1918–1941 років, під назвою «Спис чинностей греко-католицького парохіяльного уряду в Дрогобичі»¹. На сторінках цього документу є записи, зроблені в період становлення і діяльності органів Західно-Української Народної Республіки у Дрогобичі в 1918–19 роках. Ці короткі поточні журнальні записи повідомляють про те, які саме державні структури української влади були створені у Дрогобичі, де вони розміщувались, як діяли і як змінювались у той короткий, але дуже динамічний час. Подаємо ці записи мовою оригіналу, не змінюючи орфографію та пунктуацію.

Першим є запис від 11 січня 1919 року на сторінці 35 під порядковим числами 10–27. Він реєструє запрошення «*так військових як автономічних властей*» на Йорданське святкування, надіслані парохіальним урядом. Цей запис свідчить про те, що на той час державна влада ЗУНР у Дрогобичі була створена, всі її вітки працювали, забезпечуючи державно-правову діяльність усіх ланок міського і повітового господарств:

¹ ДКМ А-7614.

Рік 1919		Від кого письмо і зміст	Що з кожним поодиноким письмом зроблено	Місяць	
ч. письма	День прийняття			День надіслання	УВАГА
10.		Запросини так військових як автономічних властей на Йорданське Торжество 1) світла управа Української Національної Ради в Дрогобичі	в дому повітової Ради Зелена – 40	11/І	
11.		2) Світлий державний Комисаріят повітовий Української Національної Ради в Дрогобичі	Староство Зелена 44	11/І	
12.		3) Українська Боева управа	Самбірська 15 (Сеч.....)	11/І	
13.		4) Українська Команда міста	Думін [?] Магістрат Мицкевича – 26	11/І	каса ощадности Дрогобича
14.		5) Українська управа Миліції міста Дрогобича	Боднарська Мицкевича – 21 Сокіль польський	11/І	
15.		6) Жандармерия	св. Івана 8 дім Сікори	11/І	
16.		Гімназия	Зелена 26	11/І	
17.		Українська управа міста Дрогобича	Мицкевича 28	11/І	
18.		Інспекторат шкіл	Староство	11/І	
19.		Уряд податковий	Стрийська	11/І	
20.		Суд повітовий	Стрийська	11/І	

21.		Інспекторат податковий	Стрийська дім шайни [?]	11/I	
22.		Комисаріят сторожи скарбової	Шашкевича	11/I	
23.		Українська управа Салін	Площа Зваричкий	11/I	
24.		Українська управа лісів державних	Стрийська 35	11/I	
25.		Управа полевого шпиталю	Собіського ч. 56	11/I	
26.		Управа залізничої Станції П. Гутович	Стрийська	11/I	
27.		Українська управа Залізничої Станції Bahnhof Komand	Стрийська	11/I	
28.		Обозний відділ українських війск	Дрогобич Трускавецька / Дерро	11/I	

Новостворені українські державні органи влади приділяли увагу важливому питанню шкільної освіти, про що засвідчує наступний запис, від 27 січня:

59-78		Запросини на торжественне Богослуження з нагоди торжественного отвореня державно-української Гімназії в Дрогобичи. Всі власти повідомляє гр. кат. уряд парохияльний в Дрогобичи.		27/I	
-------	--	--	--	------	--

Подальші записи — від 10 лютого та 11 березня — повідомляють дещо про участь Дрогобицького Повітового Державного Комісаріату у творенні і становленні Українського Війська:

94.	Державний Комісаріят повітовий в Дрогобичі жадає письмом з дня 29/І 1919 до Числа 237 ^a на приказ державного Секретаріату військових справ з дня 25/І 1919 виказу всіх мужчин української народности уроджених в році 1901 до бранки військової — Список сей має бути в трех примірниках з чотирьма увагами.	вислано три примірники до державного Комісаріату в Дрогобичі під числом 94	10/II	
133.	До управи Міста Дрогобича предкладає гр. кат. уряд список мужчин українців роджених від 1883–1900.	управа міста Дрогобича	11/III	

Запис № 124 від 28 лютого на стор. 42 стосується соціального захисту громадян, для чого був створений і діяв «Центральний запомоговий Комітет»:

124.	До Центрального запомогового Комітету в Дрогобичі	Відповідь що в такім Комітеті з права мусить бути кождоразовий адміністратор парохії в Дрогобичі	28/II	
------	---	--	-------	--

Протягом відведеного історією часу інституції новопосталої української держави у Дрогобичі розбудовувались і поширювали сфери своєї діяльності. У реєстрі запрошень на Великодне Святкування від 8 квітня 1919 року бачимо, що до деяких, вже згаданих вище, державних структур внесено зміни в назвах, а також утворено кілька нових:

151.	Запросини на Резурекцію ² . Українська Національна Рада	вислано післаньцем	8/4	
------	---	--------------------	-----	--

² **Резурекція** (від *лат.* *resurrectio* — воскресіння), у Католицькій Церкві — урочисте Великодне Богослужіння в Неділю Воскресіння Божого, поєднане з процесією навколо собору, що символізує присутність Воскреслого Христа у Церкві та Світі; великодня заутреня.

152.	Державний повітовий Комісаріят	— : —	8/4	
153.	Українська боева управа	— : —	8/4	
154.	Українсько військова управа міста Дрогобича	— : —	8/4	
155.	Українська управа Міліції мійскої	— : —	8/4	
156.	Жандармерия українська	— : —	8/4	
157.	Державної української Гімназії управа	— : —	8/4	
158.	Українська управа міста Дрогобича, Мігістрат	— : —	8/4	
159.	Інспекторат шкіль	— : —	8/4	
160.	Уряд податковий	— : —	8/4	
161.	Суд повітовий	— : —	8/4	
162.	Інспекторат податковий	— : —	8/4	
163.	Державний гірничий уряд	— : —	8/4	
164.	Військова окружна Команда	— : —	8/4	
165.	Комісаріят Сторожи скарбової	— : —	8/4	
166.	Українська управа державних Салін	— : —	8/4	
167.	Українська управа Лісів державних	— : —	8/4	
168.	Управа полевого шпиталю	— : —	8/4	
169.	Управа залізничої Станції / П. Гутувич	— : —	8/4	
170.	Військова управа залізничої Станції Bahnhof Komand	— : —	8/4	
171.	Обозний відділ українських війск	— : —	8/4	
172.	Сьвітлий заряд державної пошти і телеграфів.	— : —	8/4	

Реєстрація на стор. 45 — відповідь греко-католицького парохіяльного уряду Дрогобицькому державному повітовому суду, котра засвідчує діяльність властей ЗУНР щодо забезпечення духовних потреб для осіб, що перебували під арештом напередодні Великодня 1919 року:

174.	Державний повітовий Суд в Дрогобичи питає ся, коли буде сьв. Великодня Сповідь для Арештантів, позаяк деякі Арештанти просять о сьв. Сповідь.	гр. кат. уряд відповідів, що сполудня в Понеділок год. 4 Сполудня / Понеділок Страстний 14/4 1919 буде ся їх сповідати, а служба Божа тиха буде в Второк Страстний год. 7 ^а рано.	10/4	
------	---	--	------	--

Останній запис, від 12 травня 1919 року на стор. 47 — відповідь на вимогу Дрогобицького державного українського повітового суду:

195.	Виказ померших за місяць цвітень 1919 р.	державний повітовий Суд в Дрогобичи	12/5	
------	--	-------------------------------------	------	--

А 24 червня 1919 року запис під № 249 був зроблений, хоч і українською мовою, але вже з припискою *«письмо є в перекладі / отримано в мові польській»*. Він засвідчує зміну влади у Дрогобичі. Надалі реєстрації розпоряджень державних органів подаються мовою, якою вони були написані, — польською.

На виставці «ЗУНР: Дрогобиччина на тлі епохи» експонувалися й інші документи, які доповнюють історичні відомості про ЗУНР у Дрогобичі. Один із таких документів — «Легітимація» (посвідка) Державного Нафтового Комісаріату в Дрогобичі, видана 24 лютого 1919 року представнику громади села Вацевичі³ Миколаю Іванусіву *«на свободний від заняття вивіз 2 (двох) бочок нафти до Вацевич»*, котру підписав *«Президент Державного Нафтового Комісаряту»*, скріпивши печаткою з написом *«Державний Нафтовий Комісаріат в Дрогобичи»* з державним гербом ЗУНР⁴. «Легітимація» являє собою офіційний бланк, спеціально виготовлений у друкарні. Цей документ свідчить про діяльність у період

³ **Вацевичі** — село на відстані 4 км на північ від Дрогобича; після II світової війни перейменоване в Залужани.

⁴ ДКМ А-10265.

ЗУНР ще одного органу державної влади — Державний Нафтовий Комісаріат у Дрогобичі.

Згідно з вище наведеними документами, протягом листопада 1918 – травня 1919 років у Дрогобичі діяли принаймні 24 законодавчі та виконавчі державні, цивільні й військові структури ЗУНР, зі своїми печатками з державним гербом ЗУНР (іл. 7):

- 1) Українська Національна Рада.
- 2) Українська Бойова Управа (мала печатку з державним гербом ЗУНР).
- 3) Державний Повітовий Комісаріат Української Національної Ради (мав печатку з державним гербом ЗУНР).
- 4) Державний Нафтовий Комісаріат у Дрогобичі (мав печатку з державним гербом ЗУНР).
- 5) Українська Команда / Українська Військова Управа.
- 6) Українська Управа Міської Міліції.
- 7) Українська Жандармерія.
- 8) Управа Української Державної Гімназії.
- 9) Українська Управа міста Дрогобича.
- 10) Інспекторат шкіл.
- 11) Податковий Уряд.
- 12) Повітовий Суд.
- 13) Інспекторат Податковий.
- 14) Державний Гірничий Уряд.
- 15) Військова Округна Команда.
- 16) Комісаріат Скарбової Сторожі.
- 17) Українська Управа Державних Салін.
- 18) Українська Управа Державних Лісів.
- 19) Управа Польового Шпиталю.
- 20) Управа Залізничної Станції.
- 21) Українська Військова Управа Залізничної Станції *Bahnhof Komand.*
- 22) Обозний Відділ Українських Військ.
- 23) Заряд Державної Пошти і Телеграфів.
- 24) Центральний Запомоговий Комітет.

Назви державних структур ЗУНР у Дрогобичі подані згідно з цитованими документами.

Наукове видання

ВІСНИК МУЗЕЮ

« ДРОГОБИЧЧИНА »

Записки, присвячені дослідженням природи, історії
та культури Дрогобиччини

Заснований у 2018 році

Число 2

2021 рік

Верстка *Тетяни Федак*

Обробка світлин *Матвія Пограничного*

Підписано до друку 26.12.2021

Формат 70x100/16. Умов. друк. арк. 38,56. Наклад 100 пр.

Видавець і виготовлювач – «Коло»

вул. Індустріальна, 8, м. Дрогобич, Україна, 82100

тел./факс: (03244) 2 90 60

e-mail: koloopera@gmail.com

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 498 від 20.06.2001

2021

Число 2

Вісник музею «Дрогобиччина»»

